

Da li je dokazana Miloševićeva krivica? (III) Genocid i saučesništvo u genocidu

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Genocid ima poseban pravni tretman pred Međunarodnim sudom. Radi se o zločinu počinjenom nad grupom ljudi (ne nad pojedincem!), koji su na meti zločinaca samo zato što pripadaju određenoj veri, naciji, etničkoj grupi ili rasi. Neki od načina na koji se grupa zlostavlja su: ubijanja, seksualna zlostavljanja, mučenja, ispitivanja pod batinama i pretnjom smrću, nehuman i ponižavajući tretman, mučenje glađu, proterivanje iz domova i/ili uskraćivanje medicinske nege. Ključan uslov koji zločin mora da zadovolji da bi bio smatran genocidom je da su zločinci imali za cilj uništenje cele, ili barem dela neke grupe. Tužiocima moraju ne samo da dokažu da su zločinci ubijali pripadnike te grupe, nego da su imali nameru da grupu potpuno ili delimično eliminišu (genocidna namera.)

Slede izvadci iz Člana 4 Statuta Međunarodnog suda koji se odnose na genocid:

- (1) Međunarodni sud je nadležan da krivično goni osobe koje su počinile genocid definisan u stavu 2 ovog člana ili bilo koje od dela nabrojanih u stavu 3 ovog člana.
- (2) Genocid označava bilo koje od sledećih dela, počinjeno sa namjerom da se u celosti ili delimično uništi neka nacionalna, etnička, rasna ili verska grupa kao takva: (a) ubijanje pripadnika grupe; (b) nanošenje teške telesne ili duševne povrede pripadnicima grupe; (c) smišljeno nametanje pripadnicima grupe životnih uslova sračunatih da dovedu do njenog potpunog ili delimičnog fizičkog uništenja; (...)
- (3) Kažnjiva su sledeća dela: (a) genocid; ... (e) saučesništvo u genocidu.

Nedavna odluka Pretresnog veća u suđenju Stakiću uključuje pravnu analizu zločina genocida. U Stakićevom slučaju, veće je zaključilo da nema dovoljno dokaza da je u Prijedoru sprovedena genocidna kampanja. U odluci, Veće je analiziralo dela koja mogu da se smatraju genocidnima, ako se dokaže da je postojala namera da se uništi grupa.

Ubistva moraju da budu namerna, ali ne nužno i unapred planirana, zaključilo je Veće.

'Izazivanje ozbiljnih fizičkih ili duševnih povreda' znači upotreba mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg tretmana, seksualnog nasilja (uključujući silovanja), ispitivanja koja uključuju premlaćivanja, pretnje smrću, i nasilje koje šteti zdravlju ili dovodi do invaliditeta ili smrti. Pri tome, 'posledice ne moraju da budu smrtonosne, niti neizlečive.'

Dela navedena pod (c), 'smišljeno nametanje pripadnicima grupe životnih uslova sračunatih da dovedu do njenog potpunog ili delimičnog fizičkog uništenja', uključuju nasilje kao što je izgladnjivanje, sistematska proterivanja iz domova i uskraćivanje medicinske pomoći i nege. Ovde se još podrazumevaju i uslovi koji mogu da dovedu do polaganog umiranja: 'uskraćivanje adekvatnog mesta za stanovanje, odeće i higijene, ili preteran rad ili fizičko naprezanje.' Deportacije i razbijanje grupe sami po sebi ne čine genocid. Na kraju je Sud potsetio da 'kulturni genocid' nije uključen u Konvenciju o genocidu, koja je osnova za gore citirani Član 4 Statuta.

Vraćajući se na identifikaciju grupe, Veće je reklo da 'nema minimalnog broja žrtava koji ukazuju na genocid.' Ipak, najproblematičnija fraza je 'uništenje cele grupe, ili jednog njenog dela.' I Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju i Međunarodni krivični sud za Ruandu smatraju da namera da se uništi deo etničke grupe -- samo onih ljudi koji žive na nekoj određenoj teritoriji -- ukazuje na genocid. Stakićevo pretresno veće se donekle ogradiło od tog mišljenja, smatrajući da 'taj pristup može da deformiše definiciju genocida, ako se ne primenjuje krajnje pažljivo.'

Pretresno veće u predmetu Krstiću je smatralo da namera da se pobiju svi muškarci Muslimani vojen dobi u Srebrenici ukazuje na genocid. O tome sada odlučuje Apelaciono veće. Stakićevo veće je zaključilo: 'Pretresno veće naglašava da je, u dosadašnjoj pravnoj praksi ovog suda, nameru da se uništi određena grupa bilo moguće dokazati ako se uništenje odnosi na određeni deo te grupe, na primer na njene vođe.'

Značajno je i da je Stakićevo veće naglasilo da je 'opšte prihvaćeno, pogotovo u pravnoj praksi ovog suda i suda za Ruandu, da je genocidni dolus specialis (posebnu nameru) moguće prepoznati iz činjenica, konkretnih okolnosti, ili iz sistematskih dela.' Drugim rečima, zločinci ne moraju da artikuliraju svoju nameru da unište sve Muslimane u nekom regionu. Dovoljno je da se pokaže da su mnogi ubijeni, da su drugi držani u zatočeništvu, pod uslovima u kojima je preživljavanje dovedeno u pitanje, da su njihovi domovi, hrana, usevi, domaće životinje i druga sredstva za život uništeni, tako da ljudi koji nisu ubijeni i zatočeni nemaju načina da sebi obezbede egzistenciju.

Nije samo žrtva genocida cela grupa, nego su i njegovi počinioci brojni, i uključuju one koji komanduju ili formulišu politiku. Milošević je optužen za genocid zbog svog učešća u udruženom zločinačkom poduhvatu (uzp). Po Statutu, namera uzp-a mora da bude uništenje neke grupe u celosti ili delimično, a njegovi učesnici moraju da imaju istu genocidnu nameru. Stakićevo veće je presudilo da nije dovoljno da je genocid logična i predvidiva posledica drugog zajedničkog cilja, npr. etničkog čišćenja.

Složenije je pitanje da li komandant može da bude odgovoran za genocid koji počine njemu podređeni? Tužilaštvo mora da pokaže barem da je komandant znao da njegovi podređeni planiraju i pripremaju genocid. Ako on nije ništa učinio da ih u tome spreči, on se smatra saučesnikom. U toj situaciji, činjenica da on nije ništa učinio pokazuje da je i sam imao genocidne namere. Manje je verovatno da komandant može da bude osuđen za genocid ako je za njega saznao tek nakon što je izvršen, jer u tom slučaju nije moguće dokazati genocidnu nameru.

Da bi Milošević bio osuđen za genocid, tužioci moraju prvo da dokažu da je do genocida zaista došlo. Oni moraju da pokažu da je genocid bio jedan od ciljeva uzp-a i da su učesnici uzp-a imali genocid kao zajednički cilj. To je vrlo visok standard dokaza.

Milošević je takođe optužen za saučesništvo u genocidu. Da bi bio osuđen, mora da se pokaže da je do genocida došlo, ali ne i da je Milošević imao genocidne namere, kao izvršioци zličina. Dovoljno bi bilo da se pokaže da je bio upoznat sa genocidnom namerom počinioca i saučesnika, a da je njegova uloga bila da njima pomogne i podrži ih. 'Termini 'pomaganje i podržavanje' genocida se odnose na sve vrste pomoći ili ohrabivanja koji su značajno doprineli ili su imali značajan efekat na izvršenje zločina genocida.'

Ako Apelaciono veće na kraju presudi u Krstićevom predmetu da u Srebrenici nije bilo genocida, to će se odraziti na suđenje Miloeševiću, čiji će se učesnici rukovoditi interpretacijom zakona na koju se odluči Apelaciono veće. Ako ne iznesu dodatne dokaze, koji nisu uzeti u obzir u Krstićevom slučaju, sudije u Miloševićevom Pretresnom veću neće imati mogućnost da osude Miloševića za genocid, niti za suučesništvo, jer ne može niko da bude saučesnik u genocidu koji nije izvršen.

Ali, za razliku od Krstića, Milošević je optužen za genocid na širem području, koje uključuje Srebrenicu, Bijeljину, Bratunac, Sarajevo i Zvornik. Zbog vremenskih ograničenja koje je nametnuo Sud, tužioci su odustali od dokazivanja genocida u još 12 opština koje su navedene u optužnici. Iz teksta optužnice se ne vidi jasno da li tužilaštvo smatra da su samo Muslimani koji su živeli u tim opštinama bili žrtve genocida, ili smatraju da su te opštine dobri primeri za ono što se dešavalo širom Bosne. Može da se desi da ta razlika bude ključna. Za sada se još ne zna kada će Apelaciono veće da objavi odluku u Krstićevom predmetu.

Pažljivim čitanjem optužnice se nalazi da tužilaštvo ne smatra da je došlo do serije odvojenih genocida, nego da su navedene opštine ponuđene kao primeri genocidne kampanje protiv bosanskih Muslimana. U optužnici piše da je 'na uništenje tih grupa uticalo ... opšte ubijanje hiljada bosanskih Muslimana .. za vreme i nakon zauzimanja teritorija unutar Bosne i Hercegovine, uključujući gore navedene opštine ...'

Način na koji je to činjeno, stoji u optužnici, uključuje ubijanje političkih vođa i intelektualne elite grupe, ubijanje gotovo svih zarobljenih Musliman nakon pada Srebrenice, ubijanje i zadavanje ozbiljnih fizičkih rana hiljadama bosanskih Muslimana u zarobljeništvu, neprekidno izlaganje zarobljenika nehumanom tretmanu, uključujući ubistva, seksualno nasilje, mučenje i premlaćivanje, ili prisiljavanje zarobljenika da gledaju mučenja drugih, i držanje hiljada bosanskih Muslimana u zatočeništvu 'pod životnim uslovima koji su namerno podešeni da bi izazvali delimično fizičko uništenje grupe, kroz izgladnjivanje, davanje zagađene vode, prisilan rad, neadekvatnu medicinsku negu i konstanna fizička i psihološka zlostavljanja.'

Po optužnici, navedeni zločini i njihova proširenost -- ako budu dokazani -- su ne samo dokazi načina na koji je genocid sproveden, nego su i sami po sebi dokazi da je do njega zaista došlo.

Location: [Balkans](#)
[Macedonia](#)
[Serbia](#)
[Kosovo](#)

Topic: [War crimes](#)

Focus: [Coalition for International Justice \(CIJ\) Trial Reports Archive \(Bos-Hrv-Srp\)](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/da-li-je-dokazana-milo%C5%A1evi%C4%87eva-krivica-iii>